

Haladunk az európai integráció felé (avagy valóban ezek az első lépések?)

Az Erdészeti Lapok 1997 májusi számának 144-146. oldalán, *dr. Lenár György – dr. Páll Miklós* szerzőpáros (a továbbiakban: a szerzők) tollából „Első lépések az európai integráció felé” címmel Németország-Schleswig-Holstein tartományban lebonyolított tanulmányútról jelent meg útleírás.

Ez így nem is lenne különösebben figyelmet felkeltő. Azonban a szerzők az útleírás apropójából, azon messze túlhaladva számtalan a magyarországi viszonyokat, állapotokat észrevételező ún. összehasonlító megállapításokat, észrevételeket, mondhatnánk kemény kritikai véleményt is megfogalmaztak.

Akad abban több olyan megjegyzés, vélemény és észrevétel, amelyről, ha nem szólunk, úgy tűnik, mintha az valóban úgy is lenne.

Csak ezekre a kiragadott fejezetekre térnék ki a következőkben.

1. A magánerdő-gazdálkodás állami támogatása

Külön magánerdő-gazdálkodás anyagi támogatása még nincs nálunk, mert most alakul ki a magánerdő és magán-erdőgazdálkodás, a támogatási rendszerünk szektorsemleges, a támogatás mértékét az állami költségvetés teherbíró képessége és a szakmai lobbizás stb. is befolyásolja.

2. Az erdőgazdálkodás rövid időn belül nálunk sem lesz képes eltartani önmagát

Nem érthető a feltételezés. Az erdőgazdálkodás jelenleg a 19. erdőgazdasági részvénytársaságban, évi összességében több száz millió – akár milliárdos – eredménnyel stb.) zár. Az ágazat pedig a költségvetési be- és kifizetések (export stb.) abszolút eredményét tekintve pozitív szaldójú.

3. A működőképes erdőgazdálkodási egységek „szétverése”

Itt már a szétverése kifejezés sem helytálló, nem politikai és nem elfogadható. Egyszerűen a rendszerváltozás utáni politikai és parlamenti döntések alapján az erdők egy része, mintegy 720 000 hektár erdőterület kárpótlás- és részaránytulajdon nevesítés útján magánkézbe került, kerül. Ez nem szétverés. Magántulajdonon alapuló gazdálkodás alapköve. Ezt éppen a tanulmányúton, Németországban lehetett tapasztalni. Ez valóban az „első lépések” egyike „az európai integráció felé”.

A szerzők írásaiiban szereplő főcímek alapján folytatom az írást.

Az államerdészetről

Pontatlan a tapasztalat, mely szerint az államerdészet Németországban nem foglalkozik a magánerdőkkel. Dehogyan foglalkozik, csak állami felügyeleti szinten és mértékben, miután az államerdészetben a szakmai felügyelet, az erdőtervezés, az állami erdők szakkezelése stb. együttműködik, szerepel. Ezen felül van szövetségi és tartományi minisztériumi irányítás is.

A Magyarországon kívánt egységes államerdészet már régóta nincs, még a jelenlegi szervezeti rendszerben is tapasztalható érdekelkülönülés (Dunántúl-Alföld) és legalább nyolc, de inkább tíz szervezet (minisztérium, főhatóság stb.) lát el feladatot az erdészeti ágazat területén. Lehet, hogy a szakma jelentős része ezt már többször kinyilvánította, de jelenleg ennek érzékelhetően nincsenek meg a jogi, anyagi,

szervezeti és szakmai, valamint egységes akarati feltételei, lehetőségei.

A természetszerű erdőgazdálkodásról

Nem igazán érthető az a feltüntetett összefüggés, hogy szakembereink idejének, erejének nem kötné le egyre nagyobb részét az erdő védelme, és megfigyelve az erdő életközösségét, mennyivel több és szebb erdőt tudnánk az utókorra hagyni. Ezen a téren is mielőbbi tettekre, törvényi szabályozásra van szükség. A több erdő létesítése részben pénz kérdése, a szebb erdő létesítése szaktudást igényel és a zárójelben igényelt erdőtörvény és annak végrehajtási rendelete a szerzők írása megjelenésekor már hatályban volt. (Lehet, hogy a cikket azt megelőzően írták meg? Akkor ezt a mondatot ki kellett volna hagyni.) Kérdéses, hogy a „jelenlegi (akkori) helyzet kinn a végeken” miért tarthatatlan és hol is vannak azok a végek. Eddig is volt érvényes erdőtörvény.

A hazai erdőtelepítéseknek nem akadály, hogy az arra alkalmas föld nem azoknak a kezében van, akik a munka elvégzésére hajlandók és képesek is. Elsősorban pénzügyi kerethiány az akadály a nagyobb mértékű erdőtelepítések végrehajtásának, mivel a magán-földtulajdonosok jelenleg is annyi erdőtelepítési igényt jelentettek be, amit nem lehetett kielégíteni a pénzügyi akadályok miatt. Az elmúlt évben 2000 ha-ra vonatkozó ilyen igényt nem lehetett támogatni és az 1996. évi 6610 ha erdőtelepítés 95%-ban a magántulajdonú földterületeken a magángazdák közreműködésével valósult meg. Több erdőgazdasági részvénytársaság több száz hektár erdőt telepített megbízás alapján.

Az erdőfelügyeletről

Csak távirati stílusban néhány ellenvélemény: van Németországban erdőfelügyelet, az államerdészetben működik és az állami erdőkben folyó erdőgazdálkodást is ellenőrzi, hiszen ott is vannak előírások.

Van nyilvántartásuk a magánerdőkről és az üzemtervet is bizonyos keretek között végre kell hajtani.

Teljesen érthetetlen az a megállapítás és nélkülözi a tény-szerűséget, hogy a hatósági munkát végzőknek a szolgálati fegyvert az új erdőtörvényünk, a szakma tiltakozása ellenére „előírja”.

Honnan vették a szerzők ezt az általánosított, az egész szakmát érvként felhasználó állítást. Az „egész szakmát” megkérdezték? Na – nem. A törvény-előkészítéskor viszont a szakmát – részvénytársaságokat, érdekképviselői szervezeteket, intézményeket, minisztériumokat stb. – megkérdezték a törvény szövegét összeállítók és ellenvélemények mellett összességében egyetértés született e témában és a törvény tág teret ad a szolgálati fegyver biztosítása, viselése terén és nem mindenki számára írja elő kötelezően. Az érintett személy maga is választhat, nyilatkozhat ebben.

Amennyiben ezen a téren (is) összehasonlítjuk a magyarországi és a németországi helyzetet, akkor ne feledjük el, hogy ott már kialakult, magántulajdon tisztelet polgári társadalom működik, míg nálunk még akad gond kint az erdőben...

A magánerdőkről

Teljesen ellentmondásos a magánerdők társulásba tömörüléséről írt beszámoló tapasztalati része és abból a mi viszonyainkra mondott igen kemény kritika, vélemény. Németországban a tulajdonosok önmaguk tömörülnek (esetleg!) – szervezéssel – valamilyen legalább néhány ezer hektáros társulásba – nem tudni, hogy ilyen nagy területű társulást láttak-e a szerzők(!), de nálunk ezt „minden eszközzel (milyen?) még(!) törvényi kényszerrel (van és lehet ezen felül esetleg más, fizikai, szellemi, politikai stb. eszköz?) is elő kell segíteni a magánerdőknél az életképes méretű és szerkezetű erdőkezelő egységek mielőbbi megalakulását.” Aztán még a szerzők ezt megtoldják „felelőtlen és felbecsülhetetlenül káros politika ez”, meg az „ezért a politikáért a felelősség... de főként vezetőinket terheli” kifejezésekkel.

Ez tényleg nem bölcs, a szakma számára káros megjegyzés. Nyilván a szerzők vállalják ezért a felelősséget, mert teljesen elrugaszkodtak a valóságtól. Németországban mióta van magántulajdonon alapuló gazdálkodás, és mit mond a

mi mostani szakmai törvényünk stb.? A törvény és végrehajtási rendelete a társult erdőgazdálkodás kialakításához, létrehozásához, folytatásához megteremtette a törvényi alapot. Még a kötelező szót is, valamint határidő-kitűzés kifejezést is használja. Azért erőszakos szervezést már csak nem kell kilátásba helyezni, hanem közigazdasági és egyéb, a tulajdonosok érdekét is szolgáló módszereket (pl. birtokkoncentráció támogatása stb.) kell érvényesíteni, alkalmazni.

Jelenleg már a magántulajdonba került erdőterületeken a 327 000 hektáron, 52 640 működő erdőgazdálkodói kör, szervezet működik és 108 000 hektáron 39 500 fő egyéni erdőgazdálkodást folytat.

Nem tudom, hogy tanulmányúti beszámolót vagy nyílt és burkolt bírálatot, általánosítást több témában megalapozottságot nélkülöző megjegyzéseket olvastam? Ez lenne az első lépés az európai integráció felé?

Dr. Balázs István

A fejlődésnek semmi sem szabhat határt

A közelmúltban jelent meg magyar nyelven David C. Korten Tőkés társaságok világuralma c. könyve. A könyvet – a füljegyzetében olvasható – Desmond M. Tutu Nobel-díjas érsek egyenesen kötelező olvasmánnyá minősíti.

A könyvet olvasván elgondolkodik az ember, mi mindentől menekült volna meg az emberiség, ha a Tőkét nem Marx, hanem Korten professzor írja meg. Hazánkban milliók tapasztalták meg, mit jelentett a szocializmus tökéletesen használhatatlan tervutasításos gazdálkodási rendszere. Mégis hányan vonták le a tapasztalható adatsorból a helytálló következtetést? Hiszen ma is milliók sírják vissza a 70-es évek „gazdasági” aranykorát. Sok szempontból igazuk is van. Létbiztonság volt, a lakosság nagyobbik hányada évről évre gyarapodott, pozitív irányban változott minden. Az akkortájt alig érdekelt valakit – milliókat ma sem –, hogy e jólét pénzügyi forrását ki a csoda fogja biztosítani, hiszen az is világosan becsülhető volt, hogy sokkal jobban élünk, sokkal több pénzt költünk, mint amennyi a munkánkból, teljesítményünkből futná. Ki gondolt akkor arra, hogy a Nyugat kölcsöneinek visszafizetése idővel talán a gyarmatosítással azonos lehetőségeket fog létrehozni egyes külföldi csoportok számára.

A rendszerváltással eljött a mindent megváltó piacgazdaság. A privatizáció biztosítja, hogy a tulajdonos vigyáz a jószágára, hatékonyan fogja azt használni. A demokrácia lehetővé teszi, hogy ha a polgár jogos érdekei sérülnének, azt megvédje. A verseny minden gazdasági folyamatot pozitív irányba terel. A legjobb, a legolcsóbb, a leggyorsabb győz. Adóját fizeti, és ez nagyon jó, hiszen a befizetett adókból tartjuk el a versenyszférán kívülieket: az állami-gazdát, a gyermekeket, a betegeket, az öregeket, a munkanélkülieket.

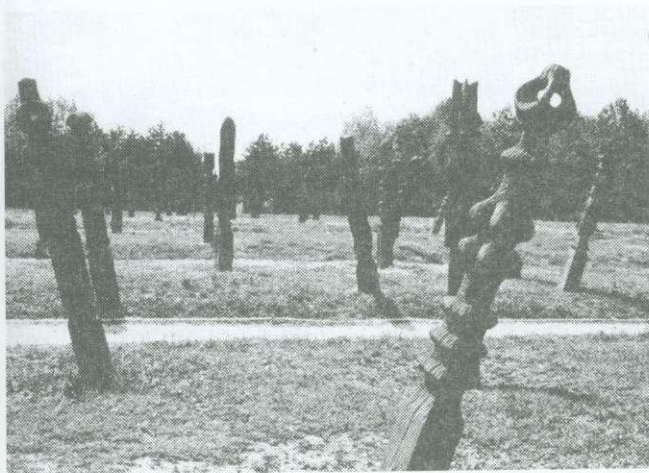
Tudjuk azt, hogy a magyar piacgazdaság kialakulása nem varázsvessző suhintására bekövetkező, azonnal létrejövő teremtmény, hanem egy sok éves izzasztó folyamat, amely még ma sem jutott el az „üzemszerűen” működő szintig. Azt is tudjuk azonban, hogy egy sok éves átalakulás esetében jó adatot ad annak készülségi foka, tendenciája, részeredményei, valamint a már máshol működő modell. Elemezhető tehát, hogy mit értünk el az elmúlt szűk tíz évben, de elemezhető az is, hogy a sok-sok évtizede működő piacgazdaságok hol tartanak. Ez utóbbit teszi Korten. Az eredmény nem mondható szívdertőnek. Annak ellenére, hogy a demokrácia és a piacgazdaság elválaszthatatlan fogalmak, a működő jogi háttér és a gazdasági stabilitás valahogy mégsem hozza a megfelelő boldogulást az emberiség számára. Idézzünk néhány gondolatot, adatot a könyvből.

„A gazdasági globalizáció kiveszi a hatalmat a közjóért felelős kormányok kezéből, és egy maroknyi tőkés társaság és pénzügyi intézmény kezébe juttatja, melyeket egyetlen kényszerítő erő mozgat – a rövid távú pénzbeli nyereségre való törekvés.” (14. old.)

„A huszadik század második fele az emberi történelem talán legjelentősebb időszaka. A tudomány segítségével az anyag, a tér és a biológia számtalan titkát tártuk fel. Századunk második felének legjelentősebb emberi fejleménye a gazdasági növekedés és a kereskedelmi forgalom bővülése, s mindkettőben látványos sikereket értünk el... Több mint egymilliárd ember él ma gazdasági jólétben... A történelem olyan időpontjához érkezünk, amikor úgy látszik, valóban rendelkezünk azzal a tudással, technikával és szervezési képességgel, hogy merész célokat tűzzünk ki és érjünk el, beleértve a szegénység és a betegségek kiküszöbölését is...”

Az aranykort ígérő vezetők nem váltják be ígéreteiket. Csodás új technikai fortélyok látomásaival rohannak le ben-

nünket... ugyanakkor amit többségünk valóban akar – a biztos megélhetés, megfelelő lakás, egészséges és szennyezetlen élelmiszerek, gyermekeink számára jó oktatási-nevelési és egészségügyi ellátás biztosítása, tiszta és élettel teli természeti környezet – úgy tűnik, minden nappal egyre távolabb kerül tőlünk. Egyre kevesebb ember hisz abban, hogy biztos gazdasági jövő elé néz. A családok és közösségek, és az általuk egykor nyújtott biztonság felbomlóban van. A természeti környezet, melytől anyagi szükségleteink függenek, egyre nagyobb igénybevételnek vannak kitéve... A gondolkodó emberek között világszerte egyre nő a megalapozott gyanú, hogy valami nagyon rosszra fordult... A világ egyre inkább kettéválik: azokra, akik fényűző bőséget élveznek, és azokra, akik emberhez méltatlan szegénységben, szolgátságban és gazdasági bizonytalanságban élnek. Míg a felső szintű vállalati vezetők, bankárok, pénzügyi spekulánsok, sportszillagok és hírességek több millió dolláros évi jövedelemmel bírnak, addig a világ népességéből mintegy egy milliárd kétségbeesett küzdelmet folytat azért, hogy megéljen kevesebb, mint napi egy dollárból... Manapság az amerikaiak messze legnagyobb félelme állásuk elvesztése... A felnőtt amerikaiak ötvenöt százaléka nem hiszi már többé, hogy kemény munkával és a játékszabályok betartásával jobb életet teremthet maga és családja számára... Az amerikaiak ... a jelenlegi politikai rendszert a közérdek iránt érzéketlennek tekintik, szerintük a rendszert a hivatásos politikusok osztálya irányítja, és a pénz uralja, nem pedig a szavazatok.” (19-26. old.)

Nem szaporítom az idézeteket – inkább olvassák el a könyvet – amelyből megállapítható: A nagymenő pénzemberek az emberi jólét és haladás elengedhetlenül fontos feltételének jegyzik a folyamatos gazdasági növekedést, Korten pedig példák sokaságával bizonyítja, hogy e gazdasági növekedés eredményéből a széles tömegek alig kapnak valamit, és sokszor veszítenek. Az igazi eredményt egy szűk réteg könyvelheti el. A többinek pedig ott marad többek között a létbizonytalanság, a bűnözés, az erőszak, a család szétesése és a környezetvédelmi kár. A silány emberi tulajdonságokat – kapzsiság, hataloméhség stb. – csodás elméletekkel szalonképes formába csomagolják, de a csomagolás ellenére e tulajdonságok természetesen ugyanúgy hatnak, mintha nem lennének elméletbe csomagolva.

Nem folytatom a Korten-könyv ismertetését, hiszen nem is erről kívántam írni. Arról kívántam írni, hogy nemrégén nagy közlekedési dugóba keveredtem a külső Bécsi úton. Kocsimmal araszolva mindenféle látnivaló között természetesen végigolvastam az összes útszéli plakátreklámot is. Nem is tehetünk mást, hiszen elég egy ilyen több négyzetméteres táblára ránézni, és máris mindent elolvastam az ember. Általában az egész tábla egy képet ábrázol, valamint egy, esetleg két rövid tömondatot. Így olvastam el a jégműtéstől gyöngyöző sörösüveg melletti szöveget: „Az élet habos oldala. Borsodi sör.” Történetesen fullasztó meleg volt. Ember legyen, akire ez nem hat. – Azután azt is elolvastam egy másik táblán, hogy „Frissen szedett DANONE”. A tejtermékbe – joghurt(?) – néhány szem csodás földieper hullik bele. Csak úgy fodrozódik a viszkózus fehér folyadék a behulló epertől! Nagyon kívánatos látvány. A reklámosok értik a dolgukat, hogyan keltsenek vágyat valami iránt.

Ekkor a következő táblán az ABN AMRO Bank reklámja következett. A név alatt szerényebb méretű betűk hirdették, hogy „napról napra többet nyújt”. Az igazi szlogen nagy betűkkel felül: „A fejlődésnek semmi sem szabhat határt”. A kép: sötétségbe burkolt kő-homoksvatagban egy felnőtt vezet egy gyermeket – szkafanderben! A sör-joghurt példa révén ez a reklám is egyértelmű: ha leküzdjük a fejlődéssel szemben álló korlátokat, akkor elérhetjük idővel, hogy gyermekünkkel vagy unokánkkal egy sötétbe süllyedt kő-homoksvatagban szkafanderben sétálhatunk.

Első reflexióként jót nevettem ezen a rosszul sikerült reklámon, de csak néhány másodpercig. Belém hasított ugyanis a Korten könyv sok-sok utalása. A pénzcsinálás bővületében és mámorában, meghatározóan egy maroknyi csoport hiperprofitja megszerzése érdekében tönkretesszük környezetünket, eltöröljük az emberi lét legfontosabb, a megelégedett közérzetet adó tényezőit, felzaboljuk a következő nemzedékek létét. „Ez ... élet-halál kérdéssé válik egy erőforrás-hiányos világban, amelyben a gazdagok és szegények halálos versenyben vannak összezárva a kimerülő erőforrásokért.” (Korten, 54. old. Elnézést, hogy mégis idéztem.) Eszembe jutott II. János Pál pápa mondata a Szovjetunió felbomlásakor. Idézni már nem tudom, de a lényegére remélem jól emlékszem: A kommunizmus veszélyének megszűnése után nem szabad megfeledkezni a második legnagyobb veszélyről: a nyugati fogyasztói társadalom adta veszélyforrásról.

A vallásos emberek hókuszpókuszai különösebben nem érdeklik a sokkal nagyobb létszámú nem vallásosokat, de Mr. Korten a közgazdász szemszögéből állítja ugyanazt. Mi lesz az emberiséggel, ha ez az irány nem változik? Az Ember, aki minden demokratikus ország alkotmányában a földi lét legkedvezményezettebb jog-élvezője, egy maroknyi csoport érdekeinek az áldozatává válik? A pénz káros-kóros hatalmi szférájában eltűnik, meccset veszít? Az emberi lélek komfortérzése Európától Amerikáig mind több ember számára megfizethetetlen cikk lesz?

Vajon az emberiség el tudja-e hárítani az évezred végére összegyűlt, és létét befolyásoló nagy veszélyeket. Hogy a demokrácia, a szellem, az ember szabadsága, a fejlődés címen ne kelljen sötét sivatagban lélekben-testben kifosztva szkafanderben kóborolnia egyszer...

Bánó László

A Római Klub 1968-as alapítása óta elért eredményekről kérdeztük Diez Hochleitnert, a Klub elnökét

„Nehéz lenne konkrétan felsorolni” – mondja, de meg van győződve arról, hogy a szervezetnek befolyása van a környezeti ártalmakkal kapcsolatos övintézkedések meghozatalára.

Az egyik nemrégiben készült tanulmányuk, a *Negyedik Faktor (Factor Four)* szerint akár a jelenleg igénybe vett források felének felhasználásával is megkétszereződhetne az ipari termelés. „Természetesen ez korántsem ilyen egyszerű” – mondja Diez Hochleitner. „Szelektív növekedésnek kell bekövetkeznie a termelésben annak figyelembevételével, hogy ki fogja majd megvásárolni a termelésnövekedésből származó árutöbbletet”.

A Római Klub egyik első nagy tanulmánya, az 1972-ben készült *Növekedés határai (The Limits to Growth)* nemzetközi karriert futott be. 37 nyelven, 12 millió példányban jelent meg. A Római Klub szerint ez volt az első alkalom a világon, amikor az emberiség helyzetének világméretű jövőképpel foglalkozó tanulmányt nem az Egyesült Nemzetek Irodája, hanem egy független szervezet adott ki. Szintén ez volt az első dolgozat, amely világosan rámutatott a gazdasági növekedés és a környezeti következmények közötti kapcsolatra.

„A világ olyan megjósolhatatlan zűrzavaros időszakon megy keresztül a globális társadalom fejlődése folyamán, amelyre az emberek mentálisan nem készültek még eléggé fel” – állítja a Klub legfrissebb filozófiai tanulmánya, amely már az Interneten található Web oldalukon is hozzáférhető (www.clubofrome.org).

„Olyan társadalom felé kell igyekeznünk, amely megbecsüli azokat az egyéneket, akik minden erejükkel azon fáradoznak, hogy biztosítsák az emberiség számára a jólétet és boldogságot, és elítéli azokat, akik a rájuk bízott hatalommal erkölcstelen módon visszaélnék” – mondja Diez Hochleitner.

„A fejlett világ ezidáig meggondolatlan volt” – folytatja. „Szerencsénkire Európa kezd ráébredni arra, hogy nem folytathatja a végtelenségig olyan mértékben és minőségben a fogyasztást, illetve a környezetszennyezést, mint eddig. Az Egyesült Államokban is egyre több elismert egyetemi kutató emeli fel a szavát olyan kedvezőtlen ipari tevékenységek ellen, amelyekről eddig nem beszéltek.”

Kedvező az is, hogy egyre több azoknak a nagyvállalatoknak a száma, amelyek megértik, amiről a tudósok és kutatók beszélnek, és támogatják is az általuk kezdeményezett változásokat. A Hetek Csoportja (Group of Seven) – a világ hét legfejlettebb országából álló csoport – hivatalosan is elkezdett foglalkozni egyes környezetvédelmi kérdésekkel.

„A probléma abban rejlik, hogy a fejlődő államok követelik maguknak a jogot a „megfertőződéshez” annak érdekében, hogy fejlődjenek – ahogyan az megtörtént a mára már fejlettnek nevezett országokban” – mondja Diez Hochleitner. „Szerencsére most olyan

technika áll rendelkezésünkre, amelynek segítségével elkerülhetők azok az ostobaságok, melyeket mi már elkövettünk.”

Ugyanakkor a fejlett világnak nem szabad tovább folytatnia a fogyasztáscentrikus életvitel jövőképeinek hirdetését, hiszen Földünk forrásai végesek, nem képesek ilyen nagymértékű növekedést kiszolgálni. „Spanyolország jó példa erre. Itt szinte mindenük megvan

az embereknek, de ezek jó része felesleges. Hiányoznak ugyanakkor létfontosságú dolgok” – mondja. „Az erőforrás, amelyet leginkább nélkülözünk, az az idő, amely lehetővé teszi számunkra, hogy élvezhessünk bizonyos dolgokat. Ismét meg kell tanulnunk figyelni egymásra. Belesüppedünk a kényelmes karosszékekbe a televízió képernyője előtt és csattogtatjuk a távirányítót. Elfelejtettük élvezni a beszélgetés nyújtotta örömet, amely egykoron még fontos szerepet töltött be az ókori Görögországtól öröklött kultúránkban.”

Julia Hayley
(*Evolution* 1997)
gazdasági újságíró, Madrid